

Länsstyrelsens uppföljning av hur kommunerna uppfyller regeringens mål om halvering av antalet socialbidragstagare mellan åren 1999 och 2004

Bakgrund

Regeringen angav i sin vårproposition för år 2001, som ett led i arbetet för välfärd och rättvisa, ett mål om att antalet personer med behov av socialbidrag skulle halveras mellan åren 1999 och 2004. I propositionen 2001/02:1 nämns särskilt tre grupper som viktiga att uppmärksammas; ensamstående kvinnor med barn, utrikes födda och ungdomar 18-29 år. I propositionen framhålls att det är det långvariga socialbidragstagandet som utgör största problemet och att det är inom detta de huvudsakliga kostnaderna ligger, sett både ur individens och samhällets synpunkt.

Länsstyrelserna har i regleringsbrev fått i uppdrag att bidra till att halveringsmålet uppnås. Med detta som bakgrund har Länsstyrelsen i Västra Götalands län under 2003 begärt uppgifter om vilket arbete som bedrivs i kommunerna för att regeringens mål ska uppnås.

Metod

En enkät om kommunernas arbete för att uppnå regeringens halveringsmål, har skickats till samtliga 78 socialnämnder/motsvarande i länet. Fyra nämnder, kommundelsnämnden Viskafor i Borås, stadsdelsnämnderna Askim och Styrö i Göteborg samt socialnämnden i Karlsborg har inte besvarat enkäten. I enkäten ställdes följande frågor:

- Används någon särskild arbetsmetod för att bidra till att antalet personer, som är beroende av försörjningsstöd, halveras?
- Har nämnden någon särskild organisation för personer med långvarigt behov av försörjningsstöd?
- Finns politiska mål för att minska antalet personer med behov av försörjningsstöd?
- Driver nämnden projekt för att minska behovet av försörjningsstöd?
- Har införandet av äldreförsörjningsstödet påverkat antalet personer i behov av försörjningsstöd?

Länsstyrelsen har också under hösten 2003 intervjuat ansvariga chefer för ekonomiskt bistånd i åtta kommuner; Ale, stadsdelsnämnden Backa i Göteborg, Hjo, Munkedal, Partille, Tidaholm, Ulricehamn och Åmål. I Göteborg intervjuades även den centralt ansvarige för arbetet med att uppnå halveringsmålet. I intervjuerna ställdes frågor om den aktuella situationen, om behovet av försörjningsstöd minskar eller ökar och om orsakerna till detta. Vidare frågades om utvärdering och resultat av arbetsmetoder samt vilka grupper som dominerar bland bidragstagarna.

Sammanställning av enkätsvaren

Används särskild arbetsmetod och organisation?

19 kommuner uppger att de använder särskild/-a arbetsmetod/-er för att halvera antalet personer beroende av försörjningsstöd. I Göteborg gäller detta för 16 stadsdelsnämnder och i Borås tre kommunaldelsnämnder. De beskrivna metoderna utgörs av olika former av målgruppsinriktat arbete, funktionsindelning inom arbetsgruppen, intensivarbete med begränsat antal klienter och samverkan med andra myndigheter. Det målgruppsinriktade arbetet bedrivs för till exempel ungdomar, ensamstående kvinnor och människor med psykiska handikapp.

Funktionsindelad arbete är ofta också målgruppsrelaterat så att vissa handläggare arbetar med enbart särskilda målgrupper. Flera nämnder har mottagningsfunktion, för att så tidigt som möjligt kunna ge rätt insats, till exempel bedöma om en person är ”job-ready” eller inte. Fördjupad samverkan bedrivs framför allt med arbetsförmedling, försäkringskassa, kommunal arbetsenhet samt hälso- och sjukvården.

Bedrivs särskilt projekt för att minska behovet av försörjningsstöd?

20 kommuner uppger att de driver projekt för att minska antalet personer beroende av försörjningsstöd. I Göteborg och Borås gäller detta tolv stadsdelsnämnder respektive tre kommunaldelsnämnder. Flertalet av dessa projekt drivs i samverkan med andra myndigheter, i regel försäkringskassa, arbetsförmedling samt hälso- och sjukvård. Projekten riktar sig oftast till människor som långvarigt stått utanför arbetsmarknaden. Flera har inriktning mot personer med invandrarbakgrund eller ungdomar.

Finns politiska mål i kommunen för att minska antalet personer med försörjningsstöd?

I 18 kommuner finns politiska mål. Göteborg har antagit mål centralt för kommunen. I Borås svarar en kommunaldelsnämnd att politiska mål finns och övriga svarar nej.

Har införandet av äldreförsörjningsstödet påverkat antalet personer i behov av försörjningsstöd?

En stor majoritet svarar att äldreförsörjningsstödet haft påverkan, bara 14 nämnder svarar nej på frågan. För många nämnder har dock äldreförsörjningsstödet endast haft marginell påverkan då antalet aktuella personer varit mycket få. Flera stadsdelsnämnder i Göteborg anger att cirka 100 personer hos respektive nämnd inte längre behöver försörjningsstöd, som mest uppger en nämnd 140 personer. Flera nämnder påpekar att behov av försörjningsstöd till särskilda utgifter

kan kvarstå. Vidare kan hushållet finnas kvar genom att en maka/make inte kommer ifråga för äldreförsörjningsstödet.

Sammanställning av intervjuvaren

Aktuell situation (hösten 2003)

Sex av de intervjuade ansvariga cheferna uppger, att det sker en fortsatt nedgång av behovet av försörjningsstöd. Två av dem uppger att det sker en viss ökning.

Orsaker till ökning respektive minskning av försörjningsstödet

Nedgången beror enligt cheferna på att arbetsmetoderna ändrats och utvecklats framför allt genom målgruppsrelaterat arbetssätt, samverkan med andra myndigheter samt snabbare och tätare uppföljning av ärenden. En chef uppger att ökningen beror på att konjunkturen svängt och att arbetsförmedlingens medel för året tagit slut.

Utvärdering av arbetsmetoderna

Sex chefer svarar att utvärdering av arbetet sker på olika sätt, genom egenutvärdering och/eller genom utomstående utvärderare. Övriga chefer uppger att de nyligen förändrat arbetssätt/organisation och därför ännu inte utvärderat detta.

Särskilda grupper

Länsstyrelsen frågade om någon särskild grupp skiljer sig, vad gäller minskning respektive ökning av behov av försörjningsstöd, från den generella trenden i kommunen. Tre av de intervjuade har inte angett någon särskild grupp. Tre svarar att ensamstående utan barn är den grupp som dominerar. Chefen i Munkedal uppger att ungdomar är en särskilt stor grupp som uppbär försörjningsstöd. Cheferna i Ale och Partille uppger båda att den ökande arbetslösheten bland ungdomar inte har fått genomslag i form av ökning av antal ungdomar i behov av försörjningsstöd.

Länsstyrelsens kommentarer

Länsstyrelsen kan konstatera att det pågår utvecklingsarbete inom socialtjänstens arbete med ekonomiskt bistånd. Många nämnder beskriver i enkätsvaren hur utvecklingsarbetet ser ut. Intervjuerna ger också en bild av ett positivt utvecklingsarbete. De metoder som framhålls är målgruppsrelaterat arbete i samverkan med andra myndigheter och uppföljning genom täta kontakter och besök. Detta stämmer överens med den bild som Centrum för utvärdering av socialt arbete (CUS) ger i sin kartläggning av kommunernas arbete med socialbidrag (CUS-nytt nr 1-2 2003 och Socionomen nr 3 2002).

Det framgår av Länsstyrelsens intervjuer att det målgruppsrelaterade arbetet tydliggör att de människor, som inte direkt står till arbetsmarknadens förfogande, ofta har stora problem. Detta kräver omfattande utredning, samverkan med andra myndigheter och täta kontakter med handläggare.

På 1990-talet då en kraftig ökning av antalet socialbidragstagare skedde, kom arbetet med ekonomiskt bistånd i stor utsträckning att bedrivas som ett administrativt arbete med få kontakter mellan handläggare och klient. Flera av de intervjuade framhåller att arbetet med ekonomiskt bistånd är ett viktigt *socialt arbete*. Länsstyrelsen vill betona detta och framhålla vikten av helhetssyn och samverkan både inom och utom socialtjänsten liksom att arbetet kräver kvalificerade handläggare med god kompetens.

Länsstyrelsen vill understryka att en kunskapsbaserad socialtjänst ställer krav på att arbetssätt och metoder, även inom området ekonomiskt bistånd, kontinuerligt följs upp och utvärderas.

Länsstyrelsen kan inte genom denna tillsyn svara på i vilken mån kommunerna uppnått regeringens mål om halvering av antalet socialbidragstagare. Länsstyrelsen kan dock konstatera att i kommunerna pågår ett aktivt utvecklingsarbete i syfte att fler människor skall bli självförsörjande samt att färre människor ska fastna i långvarigt beroende av ekonomiskt bistånd.

Det är Länsstyrelsens förhoppning att denna kortrapport bidrar till ett fortsatt utvecklingsarbete inom området ekonomiskt bistånd.

Rapport 2004:28

ISSN 1403-168X

Rapportansvarig: Socialkonsulenterna Monica Nilsson och Christine Ståhle

Layout: Kerstin Janson

Utgivare: Länsstyrelsen i Västra Götalands län

Enhet: Socialenheten

Adress: 462 82 Vänersborg

Telefon: 0521 - 60 50 00

Fax: 0521 - 60 55 25

Beställ från www.o.lst.se under rubriken Rapporter

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

www.o.lst.se

